

Oponentský posudek disertační práce
Mgr. Evy Částkové
Právní garance nezávislého výkonu mandátu člena
parlamentu

x

Posuzovaná práce se týká velmi (a v České republice v současné době mimořádně) aktuální problematiky. Svědčí o tom, že autorka se v ní opírala o rozsáhlou literaturu a prameny. Problematiku tak, jak ji chtěla řešit, skutečně i řešila a to v promyšlené a všestranně vyargumentované formě.

Přesto musím svůj posudek začít kritickými poznámkami.

Obsah práce nedopovídá podle mého názoru názvu práce. Mluví o členovi „parlamentu“ (s malým „p“). Přitom se jedná o práci, která pojednává v podstatě o nezávislosti člena českého „Parlamentu“ (a v této souvislosti doplňkově i o členovi Evropského parlamentu) za současného (volně vybraného v nestejně intenzitě užívaného a nedůsledného) komparativního přístupu, v kterém se odkazuje na řešení otázky v ústavních systémech jiných zemí. Částečně by autorka mohla (čistě formálně) řešit věc tak, že by název práce uváděla ve velkých písmenech „PRÁVNÍ GARANCE... ČLENA PARLAMENTU“, ale to by nemohlo nic měnit na tom, že obsahu práce by v podstatě odpovídalo tematické vymezení „Právní garance nezávislého výkonu mandátu člena Parlamentu České republiky (s přihlédnutím k řešení v jiných zemích EU a v Evropském parlamentu).“

Druhá kritická poznámka je zcela zásadní. Autorka vymezila okruh záruk nezávislého výkonu mandátu poslanců jen jednou z částí těchto záruk, tj. garancemi právními. Proti takovému vymezení nelze v zásadě nic namítat, (záměrem bylo právě takto vymezit obsah práce) avšak v podstatě izolovat právní garance od jiných, skutečně rozhodujících a stále více ne/závislost poslanců vymezujících a omezujících vlivů, nelze.

Autorka nepsala politologickou, sociologickou, či obecně teoretickou státovědeckou studii. A ani ji psát neměla a nechtěla. Studii o právních garancích nezávislého výkonu poslaneckého mandátu poslanců by však bylo žádoucí alespoň v samostatné kapitole vkloubit do jistého celku, z kterého by jasně vyplývalo, že „právní garance“ jsou jen částí záruk nezávislosti výkonu mandátu. V této kapitole by bývalo nutno se zabývat normativní a systémovou povahou práva (právních garancí) jako součásti ekonomického, sociálního a politického systému a dialektikou vzájemného působení práva a těchto

systémů. Sama autorka by pro takový přístup našla jistě řadu argumentů nejen v judikatuře Ústavního soudu ČR, ale i Evropského soudního dvora.

Nechci to přehnat, ale přesto si dovolím poznamenat, že předložená práce má určité rysy jakési Kelsenovské (Weyrovské) výrazně pozitivisticky orientované „ryzí nauky právní“.

Tento přístup se prolíná celou prací:

Nezávislost - lze se omezit na čistě právní argumentaci?

Rovnost – sama autorka mluví o tom, že to je mnohem více pojem filozofický.

Neslučitelnost funkcí versus střet zájmů – lze to oddělit od společenské skutečnosti?

Veřejný zájem – neurčitý pojem prolínající celý právní řád.

Neříkám, že práce je povrchní, že se nevypořádává se skutečně existujícími právními problémy problémy, ale celkový můj dojem je, že vypreparování problematiky především do oblasti pozitivně právní by bývalo žádoucí doplnit samostatnou kapitolou, která by toto v podstatě především právní garantování nezávislosti výkonu poslaneckého mandátu zdůvodnilo.

Třetí kritická poznámka se týká samotných právních garancí. Autorka pracuje s mimořádně rozsáhlým pramenným materiálem, včetně judikatury Ústavního soudu ČR, přesto mi i v rámci této čistě právní problematiky chybí zmínka o jistých principech, které jsou součástí právního řádu (zmiňuje se o nich jen občas, např. o argumentu *a maiore ad minus*). A hlavně mi v práci chybí úvahy, týkající se právní kultury, od které je nezávislost výkonu poslaneckého mandátu zcela neoddělitelná. V této souvislosti jistě není náhodou, že v seznamu pramenů a literatury není uvedena práce Dr. Jana Wintra „Česká parlamentní kultura“.

x

Ke struktuře a obsahu práce v tom metodickém pojetí, v jakém byla předložena.

Autorka práce k ní přistoupila v mimořádně širokém záběru, svědčícím o tom, že využívala a velmi dobře se orientovala v rozsáhlé literatuře a pramenech. Prokázala, že je schopna k problémům přistupovat v komplexnosti, a místy velmi dobrým argumentováním, takže jsem nakonec upustil toho, abych v tomto posudku uvedl výčet všech svých souhlasných „ano“ (a mám jich velké množství). Ta se ocitla jen na okrajových poznámkách ve výtisku práce, který jsem měl k dispozici. Ale shrnuto: já téměř se vším, k čemu autorka dospívá, souhlasím. Autorka zde prokázala, že se oprávněně uchází o doktorát (PhD).

Zejména pak souhlasím se závěry práce. Jde o přehledné, zdůvodněné, argumentačně podložené shrnutí, svědčící o tom, že autorka cíl práce, tak jak ho vymezila, splnila.

S čím však nemohu souhlasit je věta „Základním předpokladem nezávislosti mandátu je tedy absolutní dodržování principu volného mandátu“ (str.173). Absolutní? A skutečně „volný“ mandát? A nemohu souhlasit ani s druhou hypotézou na str.7. Nezávislý výkon mandátu poslance Parlamentu ČR není ohrožen nedostatečnou právní úpravou. Je ohrožen současnou celosvětovou krizí parlamentarismu, a pokud jde o ČR, selháním podstatné části systému parlamentní demokracie.

Proti struktuře práce nelze nic namítat. Postup (imunita – neslučitelnost funkcí – střet zájmů – materiální zabezpečení) má svou jasnou logiku, pokud přistupujeme k problematice z převážně pozitivně právního hlediska. Polovina práce je ovšem věnována imunitě, která – a to je dnes naprosto zřejmé – není základní garancí (ani právní) nezávislého výkonu mandátu poslance. Tam, kde je největší klad práce (právě v kapitole o imunitě) je současně i její největší slabina. Je to právě důsledek toho „vypreparování“. Je přece notoricky známé, že imunita poslanců hraje v jejich ne/závislém postavení druho- až třetířadou úlohu, že podstata garancí nezávislého výkonu mandátu poslanců je především v charakteru mandátu (vázaný, tzv.volný), v politické kultuře, v lobování, korupci, atd.,atd. Prostě v tom, v jakých společenských podmínkách je poslanecký mandát vykonáván. Z tohoto hlediska mohla být kapitolám 2 a 3 věnovaná podstatně větší pozornost. Protože však právě zde dochází k prolínání normativní a systémové povahy právní úpravy s ekonomickými a politickými (často v kriminálních souvislostech spojenými) zájmy, nemohly tyto kapitoly (vzhledem k tematickému záměru práce) překročit mantinely pozitivního práva. Přitom bez sociologie práva tyto instituty nelze komplexně řešit.

x

K práci s literaturou a prameny:

Seznam pramenu a literatury je pozoruhodný a i z hlediska využívání zahraničních zdrojů rozsáhlý. V poznámkovém aparátu jsou zdroje v hojné míře uváděny. V podstatě všude, kde by z textu vyplynula potřeba, je v poznámkovém aparátu odkaz na pramen (literaturu) uveden a nejednou je provázen i dalším textem. Zejména odkazy na domácí prameny jsou vzorné.

Překvapuje však značná nesourodost odkazů na literaturu a prameny. Místy je tak velká, že vzbuzuje jisté pochybnosti. Např. na str. 76 je v poznámce naprosto „předpisově“ uváděna poznámka č.161 – rozhodnutí Evropského parlamentu. Přesně tak, jak to má být . A takových příkladů by bylo možno uvést skutečně hodně. Na druhé straně však kauza Cordova v. Italy I. postrádá

údaj, odkud se čerpá. A podobných případů je v práci skutečně hodně. Uvádí se rozsudek ESLP „ze dne...“ ale ne, kde byl rozsudek uveřejněn. Taktéž citace ústavních článků jednotlivých zemí. Prostě se napíše „viz čl.46.odst.1 Základního zákona SRN“, ale chybí údaj kdy, kde a v čem byl překlad ústavy uveřejněn. To samé u finské ústavy a dalších. Na druhé straně se cituje polský zákon v polštině (pozn.č.345 na str.157) („*Ustawa z dnia 9.maja 1996 o wykonaniu mandatu posla i senatora*“) – odkud? Tam přece musí být (když už citace z polského originálu) „*Dz.U.Nr...poz. ...*“. Takových míst je bohužel v práci mnoho; někde je to původní jazyk – např. franština – jinde překlad.

Shrnuto: za práci je nesporně skutečně velká studijní příprava, mimořádně rozsáhlé studium materiálů (zejména též na webu), ale i jisté dílčí nedůslednosti, vzbuzující pochybnosti původnosti.

x

Po stránce formální je práce zpracovaná vzorně. Týká se to úpravy, volby typu písma, přehlednosti, stylistické úrovně (pokud to mohu neovládajícího posoudit), ale zejména i rozsáhlých příloh, u kterých ovšem není uvedeno, zda jsou převzaty z výsledků práce Parlamentního institutu nebo zda jsou samostatným (a velmi záslužným) výsledkem práce paní doktorandky.

x

Z á v ě r : Přes všechny kritické připomínky jsem toho názoru, že disertační práce paní Mgr.Eva Částková splňuje podmínky, které jsou předpokladem její obhajoby. Posuzovanou práci proto k obhajobě doporučuji.

V Praze dne 2.srpna 2012

Doc.Ján Gronský